

Vocaal Ensemble OrSeCante
Het Bhag-Ensemble

Elke Janssens, Bart Uvyn,
Adriaan De Koster, Willem
Ceuleers (*solis*)
Wouter Dekoninck (*orgel*)

o.l.v. Arnout Malfliet

Zat 22 nov '14 om 20 uur
Sint-Vincentiuskerk, Buizingen

Zat 29 nov '14 om 20.30 uur
Abdijkerk Vlierbeek, Kessel-Lo

Zon 30 nov '14 om 15 uur
Abdijkerk Vlierbeek, Kessel-Lo

Inkom: € 14 vvk / € 16
Reservatie:
www.orsecante.be (alle
concerten) of telefoon
02 3566061 (Buizingen)

Charpentier Noël

Messe de minuit
pour Noël (H9)

In nativitatem
Domini Canticum
(H416)

25

Lieve luisteraar,

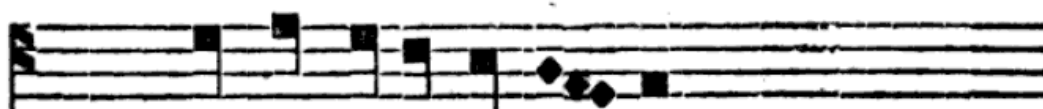
welkom op het jubileumconcert van OrSeCante. Reeds 25 jaar bestaan we. Een kwart eeuw. Van in den beginne was ik erbij. Dwalend door de gangen van het toen net vernieuwde Monseigneur Sencie-instituut tot ergens een droge aula bovenaan in het gebouw, zochten we de weg naar onze eerste samenkomst onder leiding van Luc Dejans. Hij had samen met enkele pas afgestudeerde LUK-ers (oud-leden van het Leuvens Universitair Koor) het plan opgevat om na de studies te blijven zingen in koorverband.

Zelf studeerde ik nog. Het was een fijn clubje van een tiental vrouwen en mannen die het lichtere koorwerk wilden verkennen. Van dat clubje zitten er nog steeds een aantal in het huidige OrSeCante.

Luc was romanist en het lag voor de hand dat hij in dat vakgebied de naam voor dit nieuwe groepje zou zoeken. Zijn oog viel op een oude middeleeuwse Franse tekst. Het was een samenstelling van gedichten en liederen waarbij de muziek weliswaar ontbrak. Maar door de 'regie'-aanduidingen kon je blijkbaar zien wat gesproken en wat gezongen moest worden. Boven elk gedicht of proza stond 'Or se (ra)conte' (nu wordt er verteld) en boven de teksten die gezongen dienden te worden stond er 'Or se cante' (nu wordt er gezongen). Hier straalde enthousiasme van af: nu wordt er gezongen! OrSeCante: de naam was geboren.

**prist se viele , si ala viélant par le país tant qu'ele vint
au castel de Biaucaire là ù Aucasin estoit.**

Or se cante.

A Biaucaire sous la tor

We kwamen trouw elke maandagavond naar de veel te droge aula om er te repeteren en te zoeken wat we met dat groepje zouden beginnen. Omdat ik ook elders de gelegenheid kreeg om te zingen (o.a. bij Erik Van Nevel in de toenmalige Capella Sancti Michaelis in Brussel) zegde ik het jonge groepje vaarwel. Maar er werd duchtig doorgerepeteerd.

In 1989 droeg Luc Dejans de fakkel over aan Geert Craps. Over die periode weet ik niets omdat ik niet meer tot OrSeCante behoorde. Maar mijn afwezigheid duurde niet zo lang. Bij het begin van het academiejaar 90–91 stond na de repetitie van het LUK, waar ik nog steeds bij zong, in de beruchte Paus-bar in één van de kelders van het Paus-college Caroline Claes voor mijn neus en vroeg of ik geïnteresseerd was om OrSeCante over te nemen van Geert. Omdat ik ook bij Erik Van Nevel zong en daar heel veel leerde door te zien hoe hij met muziek omging stemde ik toe en verkende ik opnieuw het Mgr. Sencie-instituut.

Reeds 24 jaar heb ik de muzikale leiding over OrSeCante. Door mijn theologische opleiding bracht het koor meer en meer religieuze muziek. Het is voor mij de meest ultieme manier om emoties uit te drukken die onlosmakelijk met het leven verbonden zijn. Ook geloof heeft daar mee te maken. Een professor

zei ooit: “Dogma’s kan je niet uitspreken en beredeneren. Je kan ze alleen maar zingen”. Dat is het voor mij altijd gebleven: geboorte, dood en alles wat er tussen ligt en niet te vatten is met woorden kan je wel laten klinken in muziek. Het komt veel nabijer dan het meest diepgaande tractaat.

Voor mij is OrSeCante een grote familie waar we samen aan muzikale projecten werken. Het hoeft geen betoog dat dit met vallen en opstaan gaat. Niet zo lang geleden kreeg ik te horen dat een ensemble niet zo lang door dezelfde dirigent mag geleid worden. Misschien is dat zo, maar die stem die in mij oprijst om te zingen en te timmeren aan de muzikale weg van OrSeCante is nog steeds niet gedoofd. Het enthousiasme van de leden is er ook nog steeds en dus hopen we er nog heel wat jaren mee verder te kunnen. Ik ben OrSeCante heel dankbaar dat ze de muzikale projecten ten uitvoer brengen. Ook vanavond zal u daarvan getuige zijn.

Ook u, trouw publiek, ben ik zeer dankbaar. Want zonder uw aanwezigheid en enthousiasme zijn onze projecten onmogelijk. Ik zou het graag op mijn typische wijze willen zeggen: “Een hele dikke merci”.

Arnout

OrSeCante

Het vocaal ensemble OrSeCante, onder leiding van Arnout Malfliet, viert zijn vijftienvigjarig bestaan. Het koor ontleent zijn naam aan de term 'or se cante' in oude Franse manuscripten, die aangaf welke stukken moesten worden gezongen, terwijl de term 'or se (ra)conte' aanduidde welke stukken werden verteld.

Elk project van OrSeCante is thematisch goed afgelijnd, de muziek krijgt een meerwaarde door de boodschap en de gevoelens die ze vertolkt. De opstelling, de verlichting en de muziek worden samengebracht in een afgewerkt totaalconcept. Dat gebeurde voor het eerst in 1993, in de Lamentationes van Tomás Luis de Victoria, waarbij de toenemende duisternis het lijden van Christus symboliseerde.

Renaissance en vroegbarok zijn de meest geliefde stijlperiodes van het koor. Claudio Monteverdi, Heinrich Schütz en Johann Sebastian Bach zijn een leidraad in het repertoire. Van Schütz voerde OrSeCante de Musikalische Exequien, Opus Ultimum en de Psalmen Davids uit. De eerste Bach-ervaring dateert van 1994, met Actus Tragicus en enkele motetten. Daarna volgde de Johannespassie, begeleid door Het Bhag-Ensemble.

OrSeCante bracht ook feestelijke concerten, met Israël in Egypt en Messiah van Händel, het Gloria van Vivaldi, en het Te Deum van Charpentier. Maar het

koor waagt zich ook aan moderne muziek, met als grote uitdaging in 2000 de Kanon Pokajanen van Arvo Pärt.

Het Bhag-Ensemble

Het Bhag-Ensemble is een strijkersensemble dat kan bogen op een lange muzikale traditie in Halle (Vlaams-Brabant) en omgeving. Het geheel wortelt in enkele generaties kosteren uit eenzelfde familie: eerst werd een – traditioneel – mannenkoor opgericht, dat later overging naar gemengd koor. Vervolgens werden een eigen orkest en jeugdmuziekschool uitgebouwd onder leiding van Jan Devillé, later onder Dirk Ottoy (dit alles in de schoot van de Jan-Niklaasstichting die zich inschreef in de filosofie van de gekende Antwerpse Halewynstichting). Sinds 1990 staat het Bhag-Ensemble op eigen benen, en vanaf 1992 verder opnieuw o.l.v. Dirk Ottoy, directeur van de stedelijke academie voor muziek, woord en dans te Halle. In de afgelopen jaren werden ook enkele projecten opgezet onder leiding van externe dirigenten.

Het ensemble verzorgt regelmatig concerten in samenwerking met goede amateurkoren en jonge talentvolle musici. Daarbij worden ook professionele muzikanten aangetrokken om de soli in te vullen. Eén van de voornaamste overwegingen in de programmering van het Bhag-Ensemble is om van elk concert een belevenis te maken die versterkt wordt door een doordachte samenhang van de gegevens die een publiek bij de beluistering beïnvloeden. Zo tracht men bijvoorbeeld telkens de plaats van uitvoering aan te passen aan de gebrachte werken, of bv. kortere werken te sublimeren door ze vanuit een bepaald gezichtspunt samen te brengen en ze eventueel in te kaderen met bijkomende elementen. Sinds de jaren zeventig al krijgen de spelende leden van het orkest de unieke kans om als liefhebber-muzikant (barok)muziek van binnenuit te ontdekken met de uitvoering van vele belangrijke werken van J.S. Bach (o.a. Actus Tragicus en andere cantates, H-moll-messe, Weihnachts-oratorium, Johannespassie, Orkestsuites, enz.), Schütz, Vivaldi, Buxtehude, Handel, en talloze andere componisten.

Vanaf 1990 (onder de naam Bhag-Ensemble) verzorgde het ensemble o.a. Italiaanse renaissancemuziek (Monteverdi,...), cantates, alsook profane werken en concerto's van Bach, anthems van Purcell en Handel, de Don Quichotsuite en andere werken van Telemann, de Johannespassie van Reinhardt Kaiser, muziek van Keyper, Corelli, Simpson, Schein, enz ... Ook vroegklassieke muziek (pianoconcerto van Mozart, enkele symfonieën van Mozart, Kozeluh,

J.Chr. Bach, Fr.X. Richter) en operette (de Fledermaus van Johann Strauss) werden geprogrammeerd. Later volgden zeer gesmaakte opvoeringen van het Stabat Mater van Vivaldi en Pergolesi, gebracht in de mooi gerestaureerde Sint-Martinusbasiliek van Halle. Het orkest ging zich in de loop der jaren ook zelfstandig ontwikkelen en trad niet meer uitsluitend op als begeleidingsorkest. Er werd zelfs twintigste-eeuwse muziek gespeeld van Hindemith, Orff, Britten, Bartok, . . . , en ook eigen composities van enkele orkestleden! Toch lag aldoor het belangrijkste accent op renaissance en vnl. barok.

In 2005 besloot het Bhag-Ensemble alle instrumenten uit te rusten met darmsnaren en te spelen in een 'barokke' 415hz-stemming, wat de eenheid in uitvoering en klank ten goede komt, en een meer authentieke benadering van de gespeelde werken mogelijk maakt. Deze manier van werken is vrij uitzonderlijk in het liefhebbersmilieu, maar was wel een logische stap voor het ensemble: een stijlbewuste omgang met de muziek heeft sinds haar ontstaan altijd mee de eigenheid van de groep bepaald, dit ook onder invloed van de professionele Oude Muziek beweging die in dezelfde periode haar ontwikkeling gekend heeft. Zonder de pretentie te willen hebben om dé historische authentieke uitvoeringen te kunnen brengen, houdt het ensemble gewoon van de pure "authentieke" muzikale beleving.

Vanaf midden jaren tachtig tot 2005 was Dirk Ottoy de vaste dirigent van het Bhag-Ensemble. Na 2005 stond het daarnaast ook regelmatig onder leiding van de dirigenten van de samenwerkende koren of van gastdirigenten. Enkele namen: Arnout Malfliet, Jacques Vanherentals, Hugo Boon, en recentelijk Gilbert Grosse Boymann (D). Telkens personen die opgegroeid zijn in de zogenaamde oude muziek beweging, of ze minstens sinds jaren genegen zijn. Zo werden de Messiah van Handel geprogrammeerd, de Johannespassie van Bach en zijn Weinachtsoratorium en Magnificat. Voorts nog meer Bach-cantates, een programma rond Marc Antoine Charpentier (met o.a. zijn bekende Te Deum), rond de muziek van Schütz, rond laatbarokke componisten als Carl Philip Emmanuel Bach, Wilhelm Friedmann Bach, Gottfried August Homilius, Matthias Georg Monn, Franz Xaver Richter, enz.

Arnout Malfliet

Arnout Malfliet, van opleiding theoloog, filosoof en klavecimbelbouwer, was reeds van kindsaf in de ban van muziek. Hij volgde dwarsfluit, piano en orgel aan de muziekacademie van Halle en behaalde er de regeringsmedaille voor dwarsfluit.

Zijn orgelstudie zette hij verder in Passau waar hij studeerde op het grootste kerkorgel ter wereld. De zangmicrobe kreeg Arnout al op zeer jonge leeftijd te pakken in het kerkkoor van Dworp. Het Leuvens Universitair Koor maakte deze ‘besmetting’ alleen maar erger.

Op dit ogenblik is Arnout vrije student aan het LUCA (Lemmensinstituut). Hij volgt er de vakken zang bij Lieve Jansen en koordirectie bij Erik Van Nevel.

Als diepe bas verleent hij zijn medewerking aan ensembles als Currende en Victoriaconsort (Erik Van Nevel), Graindelavoix (Björn Schmelzer), Laudantes (Guy Janssens), het Vlaams Radiokoor (Hervé Niquet), Ex Tempore (Florian Heyerick), Studium Chorale (Hans Leenders), Psallentes (Hendrik Vanden Abeele), ...

Arnout Malfliet heeft als solist een voorliefde voor oude muziek (bv. cantates en de passies van J.S. Bach). Op zijn repertorium staat echter ook werk uit latere stijlperiodes. Zo was hij te horen als solist in de reeks ‘A history of the requiem’, een project van Guy Janssens en zijn Laudantes Consort met

o.m. het Requiem van Michael Haydn en Anton Bruckner. Arnout verleent regelmatig zijn medewerking aan diverse cd-opnames en zingt in binnen- en buitenland.

Naast zanger, componist en organist is Arnout ook dirigent. Op dit ogenblik is hij al 24 jaar lang de vaste koorleider van het vocaal ensemble OrSeCante uit Leuven en wordt hij regelmatig gevraagd als gastdirigent bij diverse ensembles in binnen- en buitenland. Bij de keuze van projecten probeert hij een thematische eenheid te zoeken, meestal met een gelovige dimensie. Met OrSeCante zette hij enkele grote projecten op het podium, waaronder de Mariavespers van C. Monteverdi, de Messiah van G.F. Händel, de Johannespassie van J.S. Bach, het Te Deum van M.A. Charpentier, het Magnificat van J.S. Bach, ...

Zijn voorliefde gaat echter uit naar het minder bekende polyfone werk uit de 16e en 17e eeuw. Hij verleende dan ook zijn medewerking aan de grote reeks van polyfonisten die uitgegeven is bij het Davidsfonds.

Als organist in Filosofenfontein is Arnout Malfliet ook nauw betrokken bij de liturgische vernieuwingsbeweging die daarvan uitgaat. In 2012 kwam er dan ook een liedboek uit met 24 liederen op teksten van Kris Gelaude waarvan hij de muziek maakte. Zingbare liederen op hedendaagse teksten om met de gelovige gemeenschap meteen mee te kunnen zingen.

Van één ding is Arnout overtuigd: muziek maakt de wereld mooier en beter!

“ ... ”

Arnout heeft de gewoonte om de dingen tijdens repetities ‘nogal plastisch’ uit te drukken. Gelukkig zijn er ijverige koorleden – zijn er andere? – die dergelijke uitspraken noteren. We laten u even meegenieten.

De gastronom in Arnout

Sopranen, op uw terts kunt ge een ei koken.

Een nouvelle cuisine accelerando.

Het lammetje van God. En niet zo eentje dat pas geslacht is, nee, nee een pasgeboren.

Geen kip-kap zingen.

De sportman in Arnout

Ge schakelt precies van 3 naar 4x4.

Jullie vertrekken met de startblokken nog aan uw voeten.

Het is slecht, het is slecht. Maar o, hmm, het is alsof ik achter Usain Bolt moet gaan lopen om te duwen.

Probeer de tactus te bewaren, want nu is het grand écart voor mij.

De fysicus in Arnout

Daar vertraagt ge ongelooflijk snel.

Het wordt allemaal vloeibaar en het verdwijnt in het putteke.

Ge valt naar beneden en ge weet nog niet of uwe parachute gaat opengaan.

Het moet stromen vanuit de “Hemel”, maar nu lijkt het of er hagel valt!

Allez zeg: Jezus wil opstijgen, maar er hangt zo een hele tros mensen aan. Zo klinkt het.

De sorteerder in Arnout

Een gemarkeerde wegwerpnoot.

De vierde noot mag geen PMD-noot zijn.

Het kind in Arnout

Da's zo ne playmobil God.

Het hangt aaneen als slecht ineengedrukte legoblokjes.

Hij maakt hemel en aarde, da doede ni met zo een klein mini-bouw-dingske.

De kunstminnaar in Arnout

Een Versaillaanse ritardando.

Denk aan Rubensiaanse engeltjes.

Veel poeier op de pruik.

De filosoof in Arnout

Akkoorden met eeuwigheidswaarde.

Als een deken van vrede.

Een nevel van heiligheid.

Gewoon Arnout

Willen jullie eens een gedefinieerde re opzoeken?

Het klinkt als een stoel waar een poot van gerepareerd is.

Jullie moeten met die si-b tegen de alten gaan schuren; boenk ertegen!

Nu klinkt het alsof ge het afweergeschut zijt, dat al die lieve engeltjes afmaakt.

Nog pianoër.

Da's een probleem hé, den 3 pakken? Ik zing natuurlijk niet, da's een voordeel.

Klinkers mensen, klinkers! Het is heel belangrijk want het is homofoon: ze zouden het ne keer kunnen verstaan.

Bassen, zing eens een androgyne sol.

Opgelet! Want op 't einde stoppen we!

Na "ro" stap je af van die boenk-tactus.

De aller-aller-eindtriller

Wouter Deconinck, orgel

Wouter Dekoninck studeerde orgel en klavecimbel aan het Lemmensinstituut in Leuven en behaalde na tal van meester cursussen in binnen- en buitenland het specialisatiediploma met grootste onderscheiding.

Hij concerteert geregeld als solist en improvisator op verschillende internationale orgelfestivals, al dan niet met eigen transcripties voor orgel. Daarnaast verleent hij zijn medewerking aan vocale en instrumentale ensembles en aan radio- en televisieopnames. Hij gaf als dirigent artistieke leiding aan tal van koor- en orkestprojecten waaronder de Musikalische Exequien van Schütz, Purcells Dido and Aeneas, tal van Bachcantates en diens Weihnachtsoratorium, Haydns Paukenmesse, Mozarts Requiem, Ein Deutsches Requiem van Brahms en Mendelssohns oratorium Paulus, telkens met een historisch instrumentarium.

In kamermuziekverband werkt hij nauw samen met Ann Cnop (barokviool) en met Marian Minnen (barokcello). Hij is organist-titularis van het prachtige historische Penceler-orgel (1713) van de Sint-Geertruikerk in Leuven. Als orgel- en klavecimbellaar is hij verbonden aan de muziekacademie van Halle, Lennik en Sint-Agatha-Berchem.

Met zijn barokorkest, Hildebrandt Consort, voert hij vooral muziek van de laatbarok uit, vaak in enkele bezetting, met het accent op Johann Sebastian Bach. Onder zijn leiding ontwikkelde Hildebrandt Consort een geheel unieke klank en een uitzonderlijk repertoire, dat Wouter creëerde door het maken van eigen composities en nieuwe transcripties van oude muziek voor orkest en voor orgel, waarbij de principes en de schrijfstijl van de oorspronkelijke componist worden gerespecteerd. Daarmee slaat hij met het ensemble een geheel vernieuwende weg in, in de wereld van de oude muziek.

Elke Janssens, sopraan

Elke Janssens studeerde zang aan het Lemmensinstituut bij Dina Grossberger en aan het Conservatorium te Leuven bij Beatrijs De Vos, waar ze in 1994 haar einddiploma behaalde. Een jaar later behaalde ze tevens een licentie in de Rechten aan de KULeuven. Ze vervolmaakte zich bij Kathelijne Van Laethem, waar ze zich vooral toelegde op de Lichtenberger Methode, bij Greta De Reyghere en sinds enkele jaren ook bij Jard Van Nes.

Zij nam deel aan masterclasses bij o.m. Barthold Kuijken, Eric Van Nevel en Dirk Snellings.

Elke werkt samen met ensembles in binnen- en buitenland zoals het Choeur de Chambre de Namur o.l.v. Leonardo Garcia Alarçon, het Vlaams Radio Koor o.l.v. Hervé Niquet, Les Talens Lyriques o.l.v. Christophe Rousset, Collegium Vocale Gent o.l.v. Philippe Herreweghe, Vox Luminis o.l.v. Lionel Meunier, Studium Chorale o.l.v. Hans Leenders, Collegium ad Mosam o.l.v. Huub Ehlen, het Laudantes Consort o.l.v. Guy Janssens, ...

Solistisch is zij regelmatig te horen met muziek van Strozzi, Monteverdi, Vivaldi, Schütz, Charpentier, Purcel, Händel, Bach, Mozart, Haydn, Mendelsohn, Brückner, Grieg, Strauss, ...

Elke werkte als soliste mee aan meerdere cd-opnames, o.m. in de reeks "a history of the Requiem" voor het label Cypres Records met het Laudantes Consort. Ze is ook als soliste te horen op de nieuwe cd van het ensemble Studium Chorale o.l.v. Hans Leenders, met de "IX Motetta Brevia de Tempore" van Marcus Teller.

Bart Uvyn, altus

Bart Uvyn werd in 1985 geboren te Gent. Vanaf zijn zesde levensjaar vatte hij zijn muzikale studies aan in de gemeentelijke muziekschool te Destelbergen. Hij volgde er viool en zang (bij Frederik Meireson). Sinds 1995 zong hij bij het Gentse kathedraalkoor Schola Cantorum, toen nog o.l.v. kanunnik Michaël Ghijs, nu o.l.v. Filip Martens. In 2003 vatte hij zijn zangstudies als contratenor aan in het Lemmensinstituut te Leuven waar hij in 2008 als master in de muziek-zang afstudeerde bij Dina Grossberger en Dirk Snellings (Capilla Flamenca). Nadien specialiseerde hij verder in zang en kamermuziek aan het Lemmensinstituut en aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag binnen het kader van het Erasmusproject. Hij kreeg er les van Peter Kooij, Michael Chance,

Rita Dams en Jill Feldman. Verder volgde hij masterclasses bij Alexander Oliver, Zeger Vandersteene, Udo Reinemann en Jeannette Fischer.

Bart Uvyn concerteerde als solist in o.a. de Mattheuspassie, Johannespassie, Weihnachtsoratorium, Hohe Messe en verschillende cantates van Bach, de Krönungsmesse van Mozart, Messiah en Dixit Dominus van Händel, Te Deum van Charpentier, cantates van Vivaldi, Schütz en Zelenka. Hij nam ook deel aan koor- en ensembleprojecten als de Bach Academie o.l.v. Christoph Siebert en Philippe Herreweghe, Blindman [vox]. Tevens is hij vast lid van Currende en Victoria consort, beide o.l.v. Erik Van Nevel en zingt hij op regelmatige basis met Collegium Vocale Gent o.l.v. Philippe Herreweghe. Hij zong onlangs ook met Capilla Flamenca en Vox Luminis. Kortelings nam hij een cd op met het ensemble Sette Voci van Peter Kooij. Onlangs zong hij de rol van Philibert Naturel in de opera 'Rage d'Amours' van Rob Zuidam o.l.v. Otto Tausk. Verder is hij stichtend lid van het vocaal ensemble Aequalis. In de nabije toekomst staan nog verschillende producties met Collegium Vocale Gent op het programma.

Adriaan De Koster, tenor

De tenor Adriaan De Koster vatte zijn hogere muziekstudies aan in 2002, na zijn universitaire opleidingen economie en cultuurmanagement voltooid te hebben. Na zijn master zang aan het Lemmensinstituut (Leuven) bij Jan Caals, Marianne Vliegen en Lieve Jansen studeerde hij in Den Haag bij Andrew Schroeder.

Als solist nam hij bij verschillende dirigenten de tenorpartij voor zijn rekening in vele cantates en het Magnificat van J.S. Bach, alsook in de Mariavespers van Monteverdi en in Messiah, "L'Allegro, il Penseroso ed il Moderato", Dixit Dominus en Chandos Anthem 11 van Handel. Ook was hij te horen in de muziektheaterproductie Almschi met de Octopus Solisten en in Rossini's "Il signor Bruschino" vertolkte hij de rol van Florville. Hij soleerde in de Markuspassie van Keiser, Membra Jesu Nostri van Buxtehude, het Stabat Mater van Haydn en als evangelist en solist in J.S. Bachs Passies.

Naast zijn opleiding als solist is hij ook een veelgevraagde ensemblezanger. Hij deed verschillende projecten met La Petite Bande en Graindelavoix en maakt regelmatig deel uit van Currende en het Vlaams Radio Koor. Verder zingt hij bij Psallentes, Huelgas Ensemble, Vox Luminis en het Nieuw Nederlands Vocaal Ensemble. Sinds dit jaar zingt hij bij Pygmalion, Choeur de chambre de Strasbourg en Cappella Amsterdam.

Door in verschillende koren en vele projecten mee te zingen kreeg hij de kans verschillende dirigenten te ontmoeten. Zo zong Adriaan al onder leiding van onder andere Bart Van Reyn, Erik Van Nevel, Masaki Suzuki, Hervé Niquet, Richard Egarr, Paul Van Nevel, Philippe Herreweghe en Sigiswald Kuijken op vele concerten en opnames. Ook neemt hij graag deel aan masterclasses. In die context werkte hij al met Janette Fischer, Anna Nativitade, Christophe Prégardien en Maarten Koningsberger.

Willem Ceuleers, bas

Willem Ceuleers studeerde aan de conservatoria van Antwerpen geschreven harmonie, praktische harmonie, contrapunt, blokfluit, orgel, klavecimbel en zang. Hij nam tientallen cd's op en concerteerde als zanger, organist en klavecijnist in heel Europa, Japan en de Verenigde Staten voor groepen als Currende, het Huelgas-ensemble, de Rheinische Kantorei, La Petite Bande, Il Fondamento, het Collegium Vocale Gent, de Capilla Flamenca, de Josquin Capella, de Capella Pratensis en Soratea.

Van 1992 tot begin 2006 was hij titularis-organist van het romantische Vereecken-orgel (1876) in de St-Catherina-kerk te Sinaai, waar hij in de zomermaanden een jaarlijkse serie orgelconcerten gaf. Sedert 2000 is hij ook muzikaal leider van het Antwerps Collegium Musicum. Sedert 2006 is Ceuleers decanaal organist te Laken: titularis-organist in Sint-Lambertus, organist in Sint-Clara en assistent in Onze-Lieve-Vrouw. In 2010 wordt hij tijdelijk organist en director of music in de Saint Boniface Anglican Church te Antwerpen en sedert 2011, in cumul met Laken, organist van de protestantse kerk aan de Lange Winkelstraat te Antwerpen

Willem Ceuleers kreeg compositieopdrachten van het Nederlands Kamerkoor, het Huelgas-ensemble, VRT Klara, de stad Sint-Niklaas, het Egidiuskwartet, de protestantse Christusgemeente te Antwerpen, Vokaal Ensemble Polyfoon, de Amerikaanse bas Joel Frederiksen, ensemble Cinquecento, naast vele privé-opdrachten. Het overgrote deel van zijn werk is geschreven voor liturgische doeleinden. Hij bedient zich hierin van 'oude' stijlen.

Verschillende cd-opnames van zijn werken werden o.a. gerealiseerd door het Brusselse kathedraalkoor en het Huelgas-Ensemble.

Noël (Marc-Antoine Charpentier)

Voor ons jubileumconcert: feestmuziek. En daarvoor leent de Franse barok zich uitstekend. Van Charpentier hadden we enkele jaren geleden met veel graagte een gesmaakt concert gebracht. We kwamen dus al snel weer bij hem terecht. En omdat we net voor de kerstperiode staan, dacht ik aan zijn ‘Messe de minuit’ en aan zijn kerstoratorium. Een prematuur kerstconcert dus om uit de drukte van de echte kerstperiode te blijven.

U hoort vanavond ook een première! De muziek van Marc-Antoine is nog nooit op deze wijze uitgevoerd. Hij baseerde namelijk zijn mis op kerstliedjes die in zijn tijd zeer gekend waren in Parijs. Probeer u zich voor te stellen dat u naar de kerstnachtsmis gaat en daar een mis te horen krijgt waar u niet aan kan deelnemen als gelovige omwille van de complexiteit. Maar voortdurend betrapt u zichzelf erop dat u de ingewikkelde muzikale uitvoering aan het meeneuriën bent omdat er zeer gekende wijsjes inzitten. Zo wordt u toch een soort van participant aan dit muzikale feest. Charpentier als vernieuwingsliturgist *avant la lettre*. Geloof daalt af van de onbereikbare hemelse verten waarin het meestal vertoefde naar het volk. Een taak die tot op de dag van vandaag helaas nog niet voltooid is.

Omwille van dit duidelijk gegeven in de muziek van Charpentier heb ik er vandaag voor gekozen om deze liedjes die hier in onze streken uiteraard veel minder gekend zijn te integreren in de muziek zodat u, beste luisteraar, een beetje hoogte krijgt van wat er zich in die tijd in de muziek heeft afgespeeld. Marc-Antoine heeft me daar flink bij geholpen. Want naast de mis die u vanavond te horen krijgt, heeft hij ook al deze liederen, op één uitzondering na, in orkestsuites gegoten. Mits enkele aanpassingen van toonaard en lengte van de werken (Dank je wel Greet Duerinckx om het om te zetten in leesbare muziek!) zijn deze liederen vandaag dus geïntegreerd in de muziek van de mis. U krijgt een uitvoering te horen waarbij de volkse melodieën worden afgewisseld met de meer polyfone misdelen die net daardoor duidelijker herkenbaar worden. Omdat de Franse liedcultus uit die tijd iets te ver staat van onze huidige liedtraditie is het jammer genoeg niet mogelijk om u, in een concertkader zoals dit, te laten participeren.

Messe de Minuit

Kyrie

— Opm: De grijze kaders bevatten Arnouts duiding bij de muziek —

Daar gaan we dan. En 't is al meteen prijs. We zijn nog niet begonnen of we wijken al af van de mis. We beginnen namelijk met 'Joseph est bien marié' één van de meer gekende liedjes uit de tijd van Charpentier. De suite die hij componeerde sluit haast naadloos aan bij de muziek van de mis want ook daar gebruikt hij de fluiten om mooi met het strijkorkest te contrasteren. Mannen- en vrouwenstemmen wisselen elkaar af om op het einde samen het slot van het lied te zingen. En na een orchestraal intermezzo gaan we verder met Kyrie alsof het één geheel is. U zal merken dat de homofonie

van het lied ontwikkeld wordt tot een iets complexere polyfonie in de mis.

Het orgel neemt na het begin-kyrie over en speelt het gekende motief nog enkele malen. Er was in die tijd geen Franse componist die dit thema niet heeft verwerkt in zijn muziek. Het was één van de meest gekende liederen uit die tijd.

Joseph est bien ma-ri - é, Joseph est bien ma-ri - é

5 à la fil - le de Jes - sé, à la fil - le de Jes - sé

9 C'é-tait cho - se bien nou-vel - le, que d'ê-tre mère et pu - cel - le,

13 Dieu y a bien o - pé - ré, Jo-seph est bien ma - ri - é.

Jozef is gelukkig getrouwd met de dochter van Jesse. Het was iets heel nieuws om moeder en maagd zijn. Daarin heeft God goed gehandeld. Jozef is gelukkig getrouwd.

Kyrie eleison

Heer, ontferm U

En zo kan het orgel van het eerste thema overspringen naar het volgende. Want ook daar hebben we te maken met een volkse melodie die het koor zal zingen. Omwille van de inhoud van de tekst zijn het nu eerst de vrouwenstemmen die aan de beurt zijn waarop in samenzang met de mannen een soort van antwoordgezang ontwikkeld wordt: 'Nommée fut Marie'. Na een uitgebreide suite komen de solisten aan de beurt in het Christe.

Door voorbestemming was Maria geroepen, door afstamming was ze van koninklijken bloede. Welnu, zeg ons, Maria, wie de boodschapper was die het nieuws bracht om de wereld te redden.

Christe eleison

Christus, ontferm U

Het Christe is amper uitgeklonken of het orgel kondigt alweer een nieuw volks thema aan: 'Une jeune pucelle'. En ook hier krijgen we de 'orkestman' Charpentier aan het woord met een uitgebreide suite. Wanneer het koor het thema overneemt in het polyfone Kyrie is het in het begin iets moeilijker om bij de alten die starten het thema te ontdekken, maar zo gauw de sopranen binnenkomen is het duidelijk hoorbaar. Een tweede Kyrie is altijd royaler dan het beginkyrie en dat wordt ook hier ontwikkeld.

U - ne jeu-ne pu - cel - le de no - ble coeur, pri-

ant en sa chambret - te son cré - a - teur: L'An - ge du ciel des-

cendit sur la ter-re, lui conta le mys-tè - re, de no-tre Salva-teur.

Een jonge maagd met een edel hart was in haar kamertje aan het bidden tot haar Schepper. De Engel uit de Hemel is op aarde nedergedaald en heeft haar het wonder van onze Redder verteld.

Kyrie Eleison

Heer, ontferm U

Met de gewaardeerde steun van:

Gloria

Na de gebruikelijke en voorgeschreven gregoriaanse intonatie van het Gloria door de voorganger van dienst ontvouwt zich heel langzaam de polyfonist Charpentier. U dient namelijk te weten dat we in vroege 17e eeuw zitten die qua muziekstijl sterk contrasteert met de gedragenheid van de polyfonie van de voorbije eeuwen (geen muziekperiode heeft zoveel impact gehad op de muziek en heeft zo lang geduurd als de tijd van de polyfonie). De uitvoering van vroeg-17e-eeuwse muziek wordt onder meer gekenmerkt door 'tekstaffectie'. Monteverdi vertaalde dat met de beruchte zin 'prima la parole, secunda la musica'. De muziek wordt zo gecomponeerd dat je de tekst duidelijk kan herkennen. Iets wat niet steeds mogelijk was in de polyfonie (ofschoon het concilie van Trente dit voorschreef als reactie op de toenmalige troebele tijden in het gelovige Europa van de 16e eeuw). Maar de 17e-eeuwse meesters (en hun opvolgers in latere tijden) hadden nog steeds een oeverloos respect voor de polyfone traditie. Ze noemden ze niet alleen de 'Prima pratica', (en hun stijl slechts op de tweede plaats te stellen door haar 'Secunda pratica' te noemen), ze componeerden ook voortdurend in deze oude stijl. Het komt er dus op aan om deze plaatsen van 'polyfone stijl' te ontdekken en ze ook zo uit te voeren. Ik heb niet alleen aan het koor gevraagd om een andere uitvoeringswijze te gebruiken dan degene

die u tot nu toe heeft gehoord (de vroege 17e-eeuwse uitvoeringspraktijk), de aanwijzingen van Charpentier om met de sourdine (een klein kammetje dat op de snaren van de strijkers wordt gezet om een veel zachter geluid te produceren) te spelen, heb ik verder uitvergroot door het orkest grotendeels achterwege te laten om zo deze polyfone (oude) stijl nog beter tot zijn recht te laten komen. Het is alsof een warme deken van vrede zich over de aarde uitspreidt. Merk ook de sextsprong naar beneden op. Ze komt in alle stemmen voor, alsof Charpentier duidelijk wil maken dat vandaag de hemel (boven) op de aarde (beneden) openbaar wordt gemaakt wanneer er vrede heerst. Een verlangen waar wij allemaal deelgenoot van willen zijn.

Gloria in excelsis Deo
et in terra pax hominibus
bonae voluntatis.

*Eer aan God in den hoge
en vrede op aarde aan de mensen
van goede wil.*

Amper bekomen van dit weldadig moment van Mindfulness zijn we weer vertrokken en al van bij de eerste noot van het orkest is het duidelijk dat we weer op weg zijn naar een volgende volkse melodie. Na de ook hier weer uitgebreide suite komt het koor binnen met 'Tous les bourgeois de Chastre'. Voor de mis verandert alleen het speelse karakter naar een iets gestrenger tempo om zo de polyfonie van 'Laudamus te' te kunnen ontwikkelen.

Na de tussenkomst van soli waar de tekst uiteraard veel duidelijker aanwezig wordt gesteld, verandert het ritme naar speelse drieledigheid in het korale 'Qui tollis'.

Tous les bourgeois de Chas-tre et ceux de Montl'hé-

ry, menez toute grand'joi - e cet-te journée i - ci: Que

na-quit Jé - sus Christ, de la Vierge Ma - ri - e, où le boeuf et l'à-

non, don, don, en-tre lesquels coucha, la, la, en u - ne ber-ge - ri - e.

Alle burgers van Chastre en van Montlhéry, wees uitbundig van vreugde deze dag, waarop Jezus Christus uit de Maagd Maria is geboren, waar de os en de ezel staan, tussen dewelke Hij te slapen ligt, in een schapenstal.

Laudamus te, benedicimus te,
adoramus te, glorificamus te.
Gratias agimus tibi propter magnam
gloriam tuam.
Domine Deus, Rex caelestis, Deus Pa-
ter omnipotens.
Domine Fili unigenite, Jesu Christe.
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

*Wij loven U, wij prijzen U,
wij aanbidden U, wij verheerlijken U.
Wij danken U voor Uw grote heerlijk-
heid.
Heer God, hemelse Koning, God, al-
machtige Vader.
Heer eniggeboren Zoon, Jezus Chris-
tus. Heer God, Lam Gods, Zoon van
de Vader. U die de zonden der wereld
wegneemt, ontferm U over ons.*

Qui tollis peccata mundi, suscipe de-
precationem nostram.

Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.

*U die de zonden der wereld wegneemt,
aanvaard onze bede.*

*U die aan de rechterhand van de Vader
zit, ontferm U over ons.*

Wanneer het vorige thema is neergelegd door het orkest komt het volk bruusk binnen met 'Où s'en vont ces gais bergers'. En kan het mooier? De drieledige suite die daarop volgt heeft als aanduiding 'Guay' (plezant) wat onmiddellijk door het fluitenspel wordt beklemtoond. De solist luidt terug de tweeledigheid in en zo zitten we weer in de mis met 'Quoniam tu solus sanctus'. Wanneer tenor en sopraan op haast flirtende wijze geduelleerd hebben, versnelt het tempo alsof we de rode vlag van de laatste kilometer voorbij zijn en de eindsprint eraan komt met het 'Amen', dat uiteindelijk als een brede delta in de zee uitmondt.

Waar gaan die goedgeluimde herders heen, tezamen, zij aan zij? Wij gaan Jezus Christus bezoeken, die is geboren in een grot. Waar is Hij, de kleine nieuwgeborene? Zullen we Hem nog kunnen zien?

Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus, Jesu Christe, cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.

U alleen bent immers de Heilige, U alleen de Heer, U alleen de Allerhoogste, Jezus Christus, met de Heilige Geest in de heerlijkheid van God, de Vader. Amen.

Credo

Net zoals het Gloria opent het Credo na de gebruikelijke gregoriaanse intonatio, met een breed polyfoon 'Patrem' in alweer de oude stijl of de Prima Pratica. Alleen is het karakter hier, anders dan bij het Gloria, zeer royaal van aard, wat tot uiting komt in de deelname van het orkest.

Vervolgens een stijlverandering naar de vroege 17e-eeuwse praktijk met het 'Et in unum Dominum'. Ook de veranderde schrijfwijze van de complexe polyfone stijl naar de homofone (iedereen zingt dezelfde lettergrepen terzelfder tijd) is goed hoorbaar.

Credo in unum Deum,
Patrem omnipotentem,
factorem caeli et terrae, visibilium
omnium, et invisibilium.
Et in unum Dominum Jesum Chris-
tum, Filium Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante omnia saecula.

*Ik geloof in één God,
de almachtige Vader,
de Schepper van de hemel en de aarde,
van al het zichtbare en het onzichtbare.
En in één Heer Jezus Christus,
de eniggeboren Zoon van God,
uit de Vader geboren vóór alle eeuwen.*

Het orgel kondigt dan het volgende volkse liedje aan met een dansende tempowisseling: 'Vous qui désirez sans fin'. En als toemaatje voegen we er de suite van Charpentier aan toe om het dansende karakter te beklemtonen. Naadloos gaat dit over in het misdeel 'Deum de Deo'.

Vous qui dé - si - rez sans fin, ou - ïr chan - ter, ou -

7 ïr chan - ter que no - tre Dieu est en - clin à é - cou -

14 ter, à é - cou - ter: No - tre pri - ère et com - plain - te tous les

22 jours, quand nous in - vo - quons sans fein - te, son se - cours.

Gijlieden die zonder einde verlangt te horen zingen dat onze God bereid is te luisteren naar ons gebed en ons klaaglied, alle dagen wanneer wij oprecht Zijn hulp invoeren, ...

Via enkele tempo- en ritmewisselingen worden we plots afgeremd in onze volkse vreugde zodat we plaats kunnen maken voor introvertere gevoelens in het 'Et incarnatus'. Respect en eerbied zijn hier de hoofdtoon. Dit wordt in de partituur nog beklemtoond door Charpentier zelf die na dit deel 'Grand silence' schrijft.

Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero.
Genitum, non factum,
consubstantialem Patri
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines
et propter nostram salutem
descendit de caelis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine,
et homo factus est.

*God uit God, Licht uit Licht, ware God
uit de ware God;
geboren, niet geschapen,
in wezen één met de Vader
door Wie alles geschapen is.
Hij is omwille van ons, mensen,
en omwille van ons heil
afgedaald uit de hemel.
Hij is vlees geworden door de Heilige
Geest uit de Maagd Maria
en Hij is mens geworden.*

Na de devote stilte kunnen we niet volkser binnenkomen dan door een soort van bourdon te zetten (verwijzend naar de volkse instrumenten draailier en doedelzak) en met het koor unisoon ‘Voici le jour solennel de Noël’ te zingen. Het orgel neemt dit thema over dat op zijn beurt dan weer wordt overgenomen door een bescheiden orkest dat de solisten aankondigt

in het 'Crucifixus'.

Wanneer de solisten hun inbreng hebben afgesloten neemt het koor een driedelige vaart alsof we een startbaan richting hemel hebben genomen met de woorden 'Et ascendit in caelum'. Ook de melodie gaat die richting uit.

En plots wordt de richting omgekeerd en daalt vanuit de hemel de mensenzoon af om te oordelen. Dit strenge karakter wordt weergegeven door van driedeligheid plots over te schakelen naar tweeledigheid. Maar lang duurt dit oordelen niet want zijn rijk is dansend oneindig ('non erit finis').

Voi - ci le jour so-len-nel de No-ël, qu'il faut
5 que cha-cun s'ap - prê - te pour, en cantiques et chansons,
9 à hauts sons, cé - lé brer la sain-te fê - te.

Dit is de plechtige dag van Kerstmis, waarop elkeen zich moet klaarmaken om, in lofzangen en liederen, met luide klank, het heilige feest te vieren.

Crucifixus etiam pro nobis, sub Pontio Pilato passus et sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas.

Et ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria, iudicare vivos et mortuos, cuius regni non erit finis.

Bovendien is Hij voor ons gekruisigd, heeft Hij onder Pontius Pilatus geleden en is Hij begraven. Volgens de Schriften is Hij op de derde dag verrezen.

Hij is ten hemel opgeklommen en zit aan de rechterhand van de Vader. Hij zal met heerlijkheid wederkomen om levenden en doden te oordelen en aan Zijn rijk zal er geen einde zijn.

Als het orkest dit spelende ritme heeft neergelegd kan je er donder op zeggen want daar kondigt zich het volgende volkse deuntje alweer aan: 'A la venue de Noël'. En ook hier wordt het feestelijke karakter beklemtoond met de alternering van fluiten en orkest. De solisten nemen het over met 'Et in Spiritum Sanctum'.

The image shows two staves of musical notation in treble clef with a common time signature (C). The first staff contains the melody for 'A la venue de Noël' with the lyrics 'A la venu - e de No-ël, chacun se doit bien ré-jou-ir.' The second staff, starting with a measure rest labeled '5', continues the melody with the lyrics 'car c'est un tes - ta - ment nou-vel que tout le mon-de doit te - nir.' The music consists of eighth and quarter notes, with a key signature of one sharp (F#).

Bij de komst van Kerstmis moet elkeen zich verheugen, want het gaat om een nieuw verbond waaraan iedereen zich te houden heeft.

Als een breed schip vaart, in een trage drieledigheid, het koor binnen met de tekst 'Et unam sanctam catholicam'. En net zoals in het Gloria gaan we op het einde naar een sneller tempo met het 'Et vitam venturi' door het koor om, ook net als bij het Gloria, uit te monden in een breed 'Amen'.

Et in Spiritum Sanctum,
 Dominum et vivificantem,
 qui ex Patre Filioque procedit.
 Qui cum Patre et Filio simul adora-
 tur, et conglorificatur,
 qui locutus est per Prophetas.
 Et unam, sanctam, catholicam
 et apostolicam Ecclesiam.
 Confiteor unum baptisma
 in remissionem peccatorum.
 Et exspecto resurrectionem mortuo-
 rum et vitam venturi saeculi.
 Amen.

*En [ik geloof] in de Heilige Geest,
 de Heer en Levengever,
 die voortkomt uit de Vader en de Zoon.
 Hij wordt samen met de Vader en de Zoon
 aanbeden en verheerlijkt.
 Hij heeft gesproken door de Profeten.
 En [ik geloof] in de ene, heilige, katho-
 lieke en apostolische Kerk.
 Ik belijd één doopsel
 tot vergiffenis van de zonden.
 Ik verwacht de verrijzenis van de doden
 en het leven van de toekomstige tijd.
 Amen.*

Sanctus

Uiteraard is ook het Sanctus gebaseerd op een kerstlied: 'O Dieu, que n'étais j'en vie'. En hier komt nog duidelijker dan elders de impact van de meerstemmigheid van de mis tot uitdrukking in de aanhef van het brede Sanctus.

O Dieu, que n'étais j'en vi-e quand fut né le Rédempteur?

5
Jé-sus Christ, le vrai Messi - e, de no-tre sa - lut au-teur,

9
de le voir j'eusse eu l'honneur comme ceux de ce tempslà.

13
O Dieu que n'é- tais - j'i - ci ou bien que n'étais-je là?

O God, waarom bestond ik nog niet toen de Verlosser werd geboren? Dan had ik de eer gehad om, zoals die mensen van weleer, Jezus Christus te zien, de ware Messias, de Brenger van ons heil. O God, waarom was ik niet hier of waarom was ik niet daar?

En de hemelen zijn helemaal vol wanneer zich als een klankmuur de tekst 'Pleni sunt caeli' aandient. Het zijn dan weer engeltjes à la Rubens of Raffaello die door de lucht vliegen bij het 'Hosanna'.

De eerbied voor Hem die komt in de naam van de Heer, wordt met een iets soberdere stijl door de solisten aangekondigd.

Waar nadien, met een kleine tempoversnelling, het koor weer met de engeltjes door de lucht suist in het 'Hosanna'.

Sanctus, sanctus, sanctus [Dominus Deus Sabaoth]. Pleni sunt caeli et terra gloria tua. Hosanna in excelsis. Benedictus qui venit in nomine Domini. Hosanna in excelsis.

Heilig, heilig, heilig [is de Heer, de God der heerscharen]. Hemelen en aarde zijn vol van Uw glorie. Hosanna in den hoge. Gezegend is hij die komt in de naam van de Heer. Hosanna in den hoge

Agnus Dei

Dit laatste deel is wel het meest introverte van de gehele mis. Daar heeft Marc-Antoine dan ook een iets introverter kerstlied voor gekozen: 'A minuit fut fait un réveil'. Zeer homofoon komt na het zingen van de volkse melodie het koor binnen met 'Agnus Dei'. Dat wordt in alle rust van onder uit ontwikkeld door de solisten in het 'Qui tollis' waarop het volk bij monde van het koor antwoordt: 'Miserere nobis'.

Dit wordt nog eenmaal op dezelfde wijze ontwikkeld en dan afgesloten met de bede om vrede. Blijkbaar was Kerstmis in de tijd van Charpentier ook een feest van vrede want de mis eindigt niet met brede feestelijkheid, maar eerder met de warme en vurige wens naar vrede.

A minuit fut fait un ré - veil, à minuit fut fait un ré -

8
veil, jamais n'en fut ouï un pa - reil, jamais n'en fut ouï un pa -

16
reil au pa-ys de Ju - dée, No-ël, au pa-ys de Ju-dée, No - ël.

Te middernacht weerklonk er een morgenwake. Nooit was er in het land van Juda zulke wake gehoord: 't is Kerst!

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem.

*Lam Gods, dat de zonden van de wereld
wegneemt, ontferm U over ons.*

*Lam Gods, dat de zonden van de wereld
wegneemt, geef ons de vrede.*

In memoriam

Chris Robberecht, † 2004

...De doden gaan niet van ons weg; ze trekken bij ons in ...

Walter van den Broeck

*Zo leef jij al 10 jaar in ons: als een herinnering.
Recht door zee, eerlijk als helder water,
strijdvaardig en sterk, teder en taai,
verbindend en wijs en open van geest,
en met zo veel liefde voor mensen en natuur om je heen.*

*Je bent nog steeds bij ons. Je bent
in de herfst die koel neerdaalt over de aarde,
in de toverhazelaar die enkel in de winter bloeit,
in de bosanemoontjes die de lente brengen,
in de gloed van een zomerse dag.*

*Je hart was rijk en schoon als de seizoenen.
Jaar na jaar leg je je als een mantel om ons leven.*

Lieve Derde, november 2014

Raf De Marrée, † 2014

Het beeld voor eeuwig gebrand:

*je lege stoel,
tussen de licht verweesd
achtergebleven medekoorleden.*

*Je was er altijd,
stijlvol en bescheiden,
je vaste stem onze toeverlaat
in stilzwijgend akkoord,
rustig en onverstoorbaar
maar zo empathisch.*

*Je was er altijd,
met luisterend hart
dat openstond voor al
wat leeft en ruist
in andermans verhaal,
harmonisch of dissonant.*

*Je was er altijd,
met helpende hand,
verzachtend woord,
en fijne lach;
aanwezig waar nodig,
nodig waar aanwezig.*

*Je bent er nog altijd,
in onze gedachten,
in onze harten,
in ons zingen.*

Dank je wel, Raf.

Maarten Lemmens, oktober 2014

In Nativitatem Domini Canticum

Praeludium

Het orkest begint in geheel melancholische klanken een landschap van verlatenheid te schetsen. Het volk van God dwaalt door de geestelijke woestijn van afwezigheid van hun Messias. We zitten duidelijk in het oude testament. Het gaat als het ware bergaf. Beluister vooral op het einde van dit praeludium de neergaande chromatische muzieklijn. Alsof het steeds erger wordt.

De tenor vraagt zich met steeds hernieuwde aandrang af hoe lang God deze verlatenheid toelaat. Het triestige karakter straalt ervan af.

Usquequo avertis faciem tuam, Domine, et oblivisceris tribulationis nostrae? *Hoelang nog, Heer, wendt Gij uw gelaat af en vergeet Gij onze ellende?*

Chorus justorum

Het koor komt heel zacht binnen met de eerste hoopvolle bede: 'Herinner U de geloften die U gedaan heeft'. Heel zacht wordt het woord 'Memorare' uitgesproken. En dan plots alsof datzelfde volk in opstand komt, vraagt het met hele sterke aandrang dat de Heer komt om hen te bevrijden. Het tempo versnelt en ook de dynamiek wordt breder. Deze vraag eindigt met het uitdrukkelijke verlangen om bevrijd te worden.

Memorare testamenti tui quod locutus es. *Gedenk Uw belofte die Gij hebt uitgesproken.*

Veni de excelso et libera nos. *Kom uit den hoge en bevrijd ons.*

Bij wijze van antwoord (van God) komt de bas (uiteraard) binnen met een boodschap van troost. Het is een tekst die sterk verwant is aan Jesaja,

het boek waaruit heel veel teksten van hoop voor de adventstijd worden gehaald.

Consolare, filia Sion.
Quare maerore consumeris?

Veniet ecce Rex tibi mansuetus.

Plorans nequequam plorabis, et tacebit pupilla oculi tui.

In illa die stillabunt montes dulcedinem, et colles fluent lac et mel.

Consolare, confortare, filia Sion, et sustine Deum Salvatorem tuum.

*Wees getroost, dochter Zion.
Waarom wordt ge door droefheid verteerd?*

Zie, de zachtmoedige Koning zal naar u toe komen.

Huilen zult ge geenszins, en de pupil van uw oog zal zich rustig houden.

Op die dag zullen de bergen zoetheid laten druipen en zullen de heuvels melk en honing laten vloeien.

Wees getroost, dochter Zion, wees gesterkt en wacht God, uw Redder, af.

Het koor beantwoordt deze boodschap met een beetje ongeduld: 'Scheur de hemel open en daal dan neer' (luister naar de neergaande lijn op de

woorden 'et descenderes').

Utinam dirumperes caelos,   *Mocht Gij toch, onze Verlosser,*
Redemptor noster, et descenderes!   *de hemelen doen scheuren en nederdalen!*

De solist neemt met meer aandrang over en maakt duidelijk dat de redding nabij is. Deze iets meer hoopvolle boodschap eindigt met het koor dat als het ware naar beneden dondert met het woord 'Rorate' waarin de regen wordt afgebeeld. Het wordt iets meer gedragen wanneer de wolken het laten regenen over de rechtvaardigen 'Et nubes pluunt justum'.

Prope est ut veniat Dominus.   *De dag waarop de Heer komt is niet veraf.*
Veniet et non mentietur.   *Hij zal komen en Hij zal Zijn woord houden.*

Juxta est salus Domini.   *Het heil van de Heer is nabij.*
Qui venturus est modo veniet.   *Hij die komen zal, zal aanstonds komen.*
Qui mittendus est veniet modo.   *Hij die gezonden worden zal, zal aanstonds komen.*

Veniet et non tardabit.   *Hij zal komen en Hij zal niet talmen.*
Rorate, caeli, desuper,   *Dauwt, hemelen, van bovenaf en laat de*
et nubes pluunt justum.   *wolken het rechtvaardige regenen.*

De aarde wordt met veel militaire discipline geopend 'Aperiatur terra'. En dan kunnen het woord en heil van God worden uitgezaaid: 'et germinet Salvatorem'. En in een zeer brede cadens die we ook al in de mis enkele keren mochten horen, wordt dit uitzaaien van Gods redding bezongen.

Aperiatur terra   *Moge de aarde opengaan*
et germinet Salvatorem.   *en de Redder voortbrengen.*

Nuit

Net zoals bij Handels Messiah alsook in Bachs Weinachtsoratorium wordt de geboorte van Christus niet met woorden bezongen maar muzikaal geëvoceerd. Bij wie zouden deze twee grootmeesters de mosterd hebben gehaald? Charpentier was hen in ieder geval voor met een ongelooflijk prachtig muzikaal momentum dat de geboorte verbeeldt. Heel voorzichtig dalen de violen af. Alsof Gods woord dat mens is geworden met de uiterste omzichtigheid kan worden uitgebeeld door hun sereen spel. Het is alsof

nevelslierten zich vormen tijdens de nacht om het mysterie nog meer te verhullen. Stilten die worden afgewisseld met muzikale momenten van pure rust.

En plots verandert het tempo naar een zachte drieledigheid die wat vrolijker klinkt maar toch steeds voorzichtig blijft klinken om de broosheid van het moment niet te breken. De bas blijft naar het einde toe liggen en herhaalt zich steeds weer alsof er ergens in de verte een kerkklokje aan het luiden is.

Bij deze muziek schiet me het gedicht van Heinz Kahlau te binnen:

*Alles wat waar is,
kan zachtjes zijn.*

*Zachtjes rijpen de vruchten.
Bladeren vallen in stilte.
Stom bedekt sneeuw ze,
kalm vriest het meer dicht –
dood komt als slaap.*

*Bevruchting is zwijgend.
Zonlicht schreeuwt niet.
Niemand hoort het, als de sneeuw verdwijnt.
Al het gras komt uit de aarde –
stom.
Als bloesems open gaan,
davern het niet.*

*Alles wat waar is,
kan zachtjes zijn.
Voor ons oor.
Geen mens kan horen
wat de uil hoort.*

Réveil des bergers

De sleutels zijn veranderd. De mineure toonaard heeft plaatsgemaakt voor majeur. En de fluitjes brengen je zo bij het spel in de weiden rondom de stal waar het wonder van de geboorte van Christus heeft plaatsgevonden. Deze nietsvermoedende herders zijn aan het feesten en warmen zich aan het vuur.

Chorus pastorum

Alsof we het nog niet doorhebben komt het koor heel zacht binnen: de hemelen zijn geopend en heel snel zal licht zich verbreiden als een verschrikkelijke lichtbron ('Lux terribilis').

Caeli aperti sunt.
Lux magna orta est,
lux magna, lux terribilis.

*De hemelen zijn opengegaan.
Een groot licht is tevoorschijn gekomen,
een groot licht, een ontzagwekkend licht.*

Récit de l'ange

De altus is de engel die het blijde nieuws aankondigt aan de herders in een prettig drieledig dansend ritme. Totdat de boodschap plots over de geboorte van de Heer gaat. Dan plots verandert het ritme naar een schroomvol tweeledig en zacht zingen. Alsof hij zich mijmerend herinnert wat zich zonet in de stal heeft afgespeeld. Maar wanneer de engel zich dan weer tot de herders richt, kan het niet snel genoeg gaan. 'Ga, vooruit, ga en aanbid de Heer'.

De engel richt zich nu tot de hele menigte van engelen en het lijkt alsof hij zich ook tot ons richt met de vraag een nieuw lied aan te heffen.

Nolite timere, pastores.

Ecce enim annuntio vobis gaudium magnum quod erit omni populo:

quia natus est vobis hodie Salvator, Christus Dominus, in civitate David.

Et hoc erit vobis signum:

invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepe.

Surgite ergo, ite, properate et adorate Dominum.

Vos autem angeli,

cantate mecum Domino canticum novum: quia mirabilia fecit super terram.

Vrees niet, herders.

Want zie, ik kondig u een grote vreugde aan die er zal zijn voor alle volkeren:

vandaag is u immers een Redder geboren - Christus, de Heer - in de stad van David.

En dit zal u een teken zijn:

ge zult een kind vinden, in doeken gewikkeld en neergelegd in een kribbe.

Sta dus op, ga, haast u en aanbid de Heer.

Gij, engelen,

zing met mij een nieuw lied voor de Heer; want Hij heeft wonderen over de aarde gebracht.

Chœur des anges

Het koor (der engelen) valt meteen in met Gloria in de hoge. En zie, we krijgen haast net dezelfde muziek met haast net dezelfde woorden als in het Gloria van de mis. De sextsprong naar beneden, het trage ritme, de zachte dynamiek, ... het is er allemaal. Vrede op aarde aan alle mensen van goede wil.

Gloria in altissimis Deo et in terra
pax hominibus bonae voluntatis.

*Eer aan God in de allerhoogste hemelen
en op aarde vrede aan de mensen van
goede wil.*

Pastor

De tenor zingt voor de herders die zich oprichten om te gaan zien wat er
gebeurd is daar in de buurt.

Transeamus usque Bethlehem
et videamus hoc verbum quod fac-
tum est,
quod Dominus ostendit nobis.

*Laten wij naar Betlehem gaan
en ons vergewissen van het woord dat tot
ons gesproken is,
dat de Heer ons geopenbaard heeft.*

Marche des bergers

En als herders zich verplaatsen doen ze dat met heel hun hebben en houden. En al zingend en musicerend van puur plezier begeven ze zich richting stal. Een prachtig stukje vroeg 17de-eeuwse muziek dat duidelijk als andere muzikale tegenhanger van 'Nuit' contrasteert in opgewektheid en levendigheid.

Chœur

Verwondering klinkt door in de verschillende uitroepen van het koor. En die verwondering beklemtoont Charpentier alleen maar door na korte tijd het orkest haast geheel weg te laten. Waarna het orkest toch weer de draad opneemt en, bijna als uitroep, de verwondering nog groter maakt.

Dan ontwikkelt zich een soort antwoordgezing tussen één engel en de rest van de engelschaar in de vorm van een suite. De alt wisselt het koor af in een lofzang met beschouwingen over het gebeuren.

O Infans, o Deus,
o Salvator noster,
sic eges, sic clamas,
sic friges, sic amas.
Pastores undique certent concentibus.
Pastorum hodie natus est Dominus.
Certent muneribus, certent amoribus.
Palmas victori legite.
Agni cum matribus caulis prorumpite.
Aquae de fontibus agros perfundite.

Aves in vallibus concordent cantibus.
Silvae, lac et mel facite.

*O Kindje, O God,
O onze Redder,
Ge zijt zo arm, Ge schreeuwt het zo uit,
Ge hebt het zo koud, Ge zijt zo liefdevol.
De herders alom, dat ze wedijveren in
gezing.
Vandaag is de Heer van de herders
geboren. Dat ze wedijveren in geschenken,
dat ze wedijveren in tederheid.
Breng erepalmen voor de winnaar
Lammetjes met uw moeders, breek uit
uw kooien.
Wateren uit de bronnen, doordrenk de
velden.
De vogels in de dalen, dat ze eenstemmig
zijn in hun zang.
Wouden, breng melk en honing voort.*

Dernier chœur

Als slotkoor krijgen we een grote lofzang waarin bas en koor elkaar afwisselen. Eerst heel breed en jubelend. De tenor neemt het dan even over en het koor vervolgt de jubelzang. En dan plots, zonder aankondiging, komt alweer de warme deken van vrede over ons. Het tempo vertraagt, de dynamiek wordt zachter en het hele oratorium eindigt in een allerheiligste zachtheid die getuigt van de warmte die een rijk van vrede kan uitstralen.

Dat is meteen ook onze wens voor u, lieve luisteraar: dat dit rijk van vrede ooit mag aanbreken. Dat er in de komende kersttijd ook momenten van bezinning mogen zijn die ons terugbrengen naar de essentie van dit feest: vrede voor allen.

Een zalige kersttijd namens geheel OrSeCante en Bhag.

Arnout

Exultemus, jubilemus
Deo Salutari nostro.
Justitia regnabit in terra nostra
et pacis non erit finis.

*Laten wij jubelen en juichen
voor God, onze Redding.
Rechtvaardigheid zal heersen in onze we-
reld en vrede zal eindeloos zijn.*

Dank u wel

Het Bhag-Ensemble **Viool** Stefan Willems, Dick Nieuwenhuis, Valentijn Demesmaecker, Roeland Devillé, Louis Bert, Herwig Proesmans **Altviool** Katelijne Devillé, Veerle Roggeman **Cello** Halewijn Devillé **Contrabas** Sus Herbosch **Blokfluit** Ann De Turck, Dietske Devillé **Orgel** Wouter Dekoninck — **OrSeCante** **Sopranen** Nele Ameel, Geertje Bernaerts, Brigitte Camps, An De Bondt, Greet Duerinckx, Katelijne Embrechts, Sabine Graux, Hilde Hardeman, Lieve Vander Eeckt, Katrien Vanderschoot, Inge Van Durme, Hilde Verboomen, Inge Vyncke **Alten** Veerle Borremans, Isabelle Defloor, Frie Delande, Mieke Goedsels, Hadewijch Heyvaert, Griet Mertens, Magda Schuerman, Jan Van Hee, Birgit van Laar, Hilde Verbeke **Tenoren** Paul Campling, Patrick Godefroid, Maarten Lemmens, Thomas Schepens, Marc Tanghe, Jan Van Bavel, Bart Van Bruggen, Jeroen Watté **Bassen** Gary Biebaut, Kris De Bauw, Alex Deckmyn, Jacques Duchateau, Bart Goderis, Stef Konings, Lode Schuerman, Steven Vanvolsem — **Sopraan** Elke Janssens **Alt** Bart Uvyn **Tenor** Adriaan De Koster **Bas** Willem Ceuleers — **Artistieke leiding** Arnout Malfliet — **Partituren** Greet Duerinckx en Alex Deckmyn **Ontwerp affiche** Jan Van Hee **Presentatie** Katrien Vanderschoot **Belichting Vlierbeek** Paul Bielen & Erwin Everaert **Opname** Dirk Goedseels **Vertalingen teksten** Gary Biebaut **Projectverantwoordelijke OrSeCante** Greet Duerinckx **Projectverantwoordelijken Het Bhag-Ensemble** Roeland en Halewijn Devillé — **Contact & info Bhag-Ensemble** www.bhag.be of info@bhag.be **Contact & info OrSeCante** www.orsecante.be of Veerle Borremans, 016/203 766 — OrSeCante en Het Bhag-Ensemble bedanken de parochies Sint-Vincentius (Buizingen), Onze-Lieve-Vrouw van Vlierbeek en de kerkfabrieken voor het gastvrije onthaal, Sven Seldeslachts en Peter Malfliet voor het transport van podiumstukken, Karolien Claeys voor het stockeren van het OSC-podium en de OSC-koorbib, Alpha Copy voor de verzorgde kopies, en iedereen die op een of andere manier meehielp om dit project mogelijk te maken. Een bijzondere dank u wel aan Greet Duerinckx en Alex Deckmyn voor het maken van de partituren. Zonder hun monnikenwerk was er geen uitvoering geweest! — **Programmaboekje** gemaakt door Jan Van Hee met $\text{\LaTeX}$, LilyPond, de letter ‘Charter’ en ♡.